

Polemiek over de gelijkheid van man en vrouw in het nationaliteitsrecht

Citation for published version (APA):

de Groot, G-R. (1982). Polemiek over de gelijkheid van man en vrouw in het nationaliteitsrecht: Naschrift bij reactie F.Th. Zilverentant. *Burgerzaken : maandblad voor bevolkingsboekhouding en militaire zaken*, 1982.

Document status and date:

Published: 01/01/1982

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

2 Polemieek over de gelijkheid van man en vrouw in het nationaliteitsrecht

Graag maak ik wat opmerkingen bij de artikelen van mr. Gerard-René de Groot, getiteld „Gelijkheid van man en vrouw in het nationaliteitsrecht”.¹ Mijn commentaar komt uiteraard enigszins als mosterd na de maaltijd omdat de artikelen van de Groot de neerslag zijn van een tweetal door hem gehouden lezingen. Nochtans plaats ik mijn opmerkingen, met name ook omdat ik verder ga waar de Groot stopt; hij sluit nl. zijn artikelen/lezingen af met een bespreking van het Voorontwerp Wet Nederlandschap, terwijl ik dat Voorontwerp wil vergelijken, op de door de Groot aangevoerde punten, met het inmiddels ingediende Ontwerp van Rijkswet.²

Eerst wat kanttekeningen bij twee stellingen van de Groot:

1. In het tweede artikel stelt hij: „Voor circa 1800 speelde het begrip naturalisatie eigenlijk geen noemenswaardige rol. Anders geformuleerd: oorspronkelijk maakten staten nauwelijks onderscheid tussen een „vestigingsver-

gunning en naturalisatie”. Aan wie werd toegestaan zich permanent te vestigen op het grondgebied van een staat, werd tevens het burgerschap van die staat toegekend.”³

Ik ga er van uit dat de Groot dit niet uit de losse pols heeft geschud maar één en ander heeft onderzocht. Ik blijf alleen zitten met de vraag hoe dit te rijmen valt met de drie hierna te noemen niet onbekende naturalisaties uit het verre verleden:

- a. de naturalisatie van de Romeinse hoofdman in het bijbelboek Handelingen der apostelen, hoofdstuk 22, vers 27 en 28;
 - b. de naturalisatie van de Brabander Abraham ten Hage tot Hollander bij besluit van de Staten van Holland van 10 november 1590;⁴
 - c. de collectieve naturalisatie van de Hugenoten in Holland bij besluit van de Staten van Holland van 18 juli 1709.⁵
- Ik veronderstel dat deze voorbeelden met meer zijn uit te breiden.
2. Een tweede opmerking betreft de stelling van de Groot dat tegenwoordig de gehuwde vrouw vrijwel conform alle wetgevingen een andere nationaliteit dan haar man kan hebben.⁶

Het woordje „vrijwel” zal wel voorzichtigheidshalve zijn ingebouwd. Er zijn nl. toch nog wel wat landen die aan de buitenlandse vrouw die met een onderdaan van het land huwt, de nationaliteit van de man toekennen. Uit nieuwsgierigheid heb ik dat nagegaan en die landen op rij gezet: Afghanistan, Bahrein, België, Cambodja, Centraal-Afrikaanse Republiek, Dahomey, Griekenland, Guinée, Indonesië, Iran, Italië, Ivoorkust, Jordanië, Laos, Liechtenstein, Mali, Monaco, Niger, Opper-Volta, Philippijnen, Portugal, Rwanda, San Marino, Senegal, Somaliland, Togo, Vietnam, Zwitserland.

Toch wel een fikse lijst met een aantal niet onbelangrijke landen!

De Groot heeft het Voorontwerp gezien op de gelijkheid van man en vrouw. Het Voorontwerp is, zoals gezegd, inmiddels achterhaald door het ontwerp van Rijkswet. Vergelijking van Voorontwerp en Wetsontwerp — beperkt tot dit onderwerp, want een vergelijking op alle verschilpunten zou een apart artikel vergen — levert ten aanzien van de twee door de Groot becommentarieerde bepalingen, een verschil en een overeenkomst op:

- a. Verkrijging van het Nederlandschap in verband met huwelijk. Het Voorontwerp stelde volgens artikel 16 de buitenlandse man of vrouw die met een Nederlandse vrouw of man in het huwelijk treedt, in de gelegenheid te

opteren voor het Nederlandschap. Deze regeling is door de Groot uitvoerig en kritisch besproken.

In het Wetsontwerp is uiteindelijk voor een ander systeem gekozen. Verstopt in het laatste deel van lid 2 van artikel 18, is de nieuwe regeling vervat. Daaruit blijkt dat de huwelijkspartner van een Nederlander, het Nederlandschap slechts kan verkrijgen door naturalisatie mits het huwelijk tenminste drie jaren bestaat.

b. Nederlandschap door afstamming.

Artikel 3 Voorontwerp bepaalde dat kinderen Nederlander door geboorte zijn als hun vader of hun moeder Nederlander is. Op dit punt is er geen verschil met het Wetsontwerp: de laatste kent in artikel 3, lid 1, dezelfde bepaling. De Groot heeft bezwaren tegen deze bepaling omdat als gevolg daarvan bipatriëdie ontstaat, hetgeen toch in strijd moet worden geacht met het voorstel tot goedkeuring van het Verdrag van Straatsburg van 6 mei 1963 tot beperking van meervoudige nationaliteit. Hij stelt daarom voor beperkingen aan te brengen. De voorstellen van de Groot zijn naar mijn mening in strijd met het beginsel van gelijkheid van man en vrouw. Waarom onderscheid maken tussen kinderen van Nederlandse vrouwen en dus ook tussen Nederlandse vrouwen? Ik zie niet in dat er verschil zou moeten zijn tussen een kind van een Nederlandse moeder dat in het buitenland wordt geboren en één die in het Koninkrijk wordt geboren. Natuurlijk zijn er bezwaren tegen meervoudige nationaliteit. Met de Groot meen ik dat „nationaliteit een redelijke indicatie voor banden met een bepaalde staat” moet blijven. Het is hier echter een kwestie van afweging; wat wordt belangrijker gevonden: onbeperkte gelijkheid van man en vrouw of het tegengaan van polypatriëdie. De Regering heeft voor het eerste gekozen. Daarmee wordt — het wordt terzijde opgemerkt — ook wel aan de praktijk voldaan: vele Nederlandse vrouwen blijken het zeer op prijs te stellen dat hun kinderen (tevens) Nederlander zijn. Aan de bezwaren van meervoudige nationaliteit wordt tegemoetgekomen in het Wetsontwerp door op ruime schaal de mogelijkheid te scheppen afstand te doen van het Nederlandschap (art. 15, onder b) en door te bepalen dat bipatriëden die na meerderjarigheid tien jaren wonen in het land waar zij zijn geboren en waarvan zij de nationaliteit bezitten, het Nederlandschap verliezen (art. 15, onder c).

F.Th. Zilverentant

¹ Burgerzaken nrs. 466, 467 en 468.

² Tweede Kamer, zitting 1981, 16 947 (R1181).

³ Burgerzaken nr. 467, blz. 81.

⁴ C.J. Brinkman „Beknopt leerboek voor het nationaliteitsrecht”, pag. 28 en 29.

⁵ Zie Burgerzaken nr. 460 van januari 1980.

⁶ Zie het kolommenoverzicht in band 2 van „Nationaliteitswetgeving” door C.J. Brinkman, F.Th. Zilverentant en A. Arnold. Uitg. Vuga.

Naschrift bij reactie van F.Th. Zilverentant.

Het is voor een schrijver altijd prettig reacties te ontvangen op een door hem gepubliceerd artikel. En bijzonder aangenaam is een reactie, waarin punten van kritiek staan. In het licht van die kritiek moet de schrijver door hem ingenomen standpunten nog eens extra overwegen en zo nodig verduidelijken. Ik ben dan ook blij met de reactie van de heer Zilverentant en maak graag gebruik van de mij door de redactie van Burgerzaken geboden mogelijkheid om de betreffende reactie van een naschrift te voorzien.

In de eerste plaats maakt Zilverentant een opmerking over mijn stelling, dat vóór circa 1800 nationaliteit eigenlijk geen

noemenswaardige rol speelt. Hij vraagt zich af, hoe die bewering is te rijmen met een aantal bekende „oude” naturalisaties. Mijn stelling steunde op Schätzel, *Geschichte der Staatsangehörigkeit*,¹ die er op wijst dat het moderne begrip „nationaliteit” zich pas in de vorige eeuw heeft ontwikkeld. In Duitsland is dat circa 1840 het geval, in Frankrijk iets vroeger (circa 1800). Mijn stelling impliceert niet, dat er voor die tijd geen verschijnselen kunnen worden gesignaleerd, die (soms grote) overeenkomsten vertonen met het huidige begrip nationaliteit. Men denke aan de burgerschapsrechten van de Middeleeuwse steden, aan de *civitas Romana* in de tijd van het Romeinse rijk en ook aan de „*Stammeszugehörigkeit*” bij de in stamverband levende volkeren. Deze hoedanigheden werden in beginsel door geboorte verworven, maar zij konden onder bepaalde voorwaarden ook later worden verkregen: de verkrijging van een dergelijke hoedanigheid op een andere wijze dan door geboorte zou men „naturalisatie” kunnen noemen. Maar evenals het huidige begrip „nationaliteit” slechts tot op zekere hoogte met bijvoorbeeld de status van burger van een Middeleeuwse stad mag worden vergeleken, mag m.i. ook de verwerving van bijvoorbeeld zo’n burgerschapsrecht slechts in beperkte mate met de moderne naturalisatie gelijk worden gesteld. De tweede opmerking van Zilverentant betreft mijn bewering, dat de gehuwde vrouw tegenwoordig vrijwel conform de wetgevingen van alle landen een andere nationaliteit dan haar man kan hebben.

Dit was in de vorige eeuw heel anders. Vele staten hadden hun nationaliteitswetgeving zo ingericht, dat binnen één gezin in beginsel slechts één nationaliteit voorkwam. Een vrouw die met een buitenlander in het huwelijk trad, verloor haar eigen nationaliteit; een buitenlandse vrouw die met een burger van het betreffende land huwde, verwierf daarvoor de nationaliteit van haar man. Dutoit² noemt een dergelijke nationaliteitsregeling het „système unitaire”. Dit systeem werd b.v. ook gehuldigd door de BW-bepalingen, die in de vorige eeuw in ons land golden. Men vergelijk art. 6 BW (1838): „Een vreemde vrouw, met een Nederlander gehuwd zijnde, volgt de staat van haar man.” en art. 11 lid 1 BW (1838): „Een Nederlandse vrouw, met een vreemdeling in het huwelijk tredende, volgt de staat van haar man.”. Van dit „système unitaire” is men echter langzamerhand afgestapt.

Niet alle landen ter wereld hebben dit systeem losgelaten. Het is echter niet zo dat alle door Zilverentant genoemde landen dit systeem nog zouden huldigen. Zulks is uitsluitend het geval met Afghanistan, als we tenminste mogen aannemen, dat in Afghanistan ook onder de huidige omstandigheden nog de nationaliteitswet van 1936 geldt. Volgens art. 12 lid 1 van die wet verwerft een vreemdelinge, die een Afghaan huwt, de Afghaanse nationaliteit, terwijl een Afghaanse vrouw, die (volgens de islamitische ritus) een buitenlander huwt, de Afghaanse nationaliteit verliest, ook als daarvan apatriëdie het gevolg is. Afghanistan kent (?) dus nog het systeem, dat in ons oude BW oorspronkelijk was neergelegd.³

Geen enkel ander land kent echter nog dit stricte „système unitaire”. In de door Zilverentant genoemde staten verwerft een vreemdelinge, die met een burger van dat land in het huwelijk treedt wel automatisch de nationaliteit van dat land. Maar in heel wat van die landen kan de verwerving van die nationaliteit worden voorkomen door vóór of kort na de huwelijksluiting te kennen te geven, dat geen prijs wordt gesteld op de verwerving van de nationaliteit van de echtgenoot. Ik laat na een opsomming te geven van alle landen, waar een dergelijke „verwerpingsmogelijkheid” bestaat. Mij tot de genoemde Europese landen beperkend

volsta ik er mee erop te wijzen, dat in Portugal en Griekenland de vrouw voor het aangaan van het huwelijk kan verklaren geen Portugese, resp. Griekse te willen worden, terwijl in België een dergelijke verklaring binnen een termijn van zes maanden na de huwelijksluiting kan worden afgelegd. Een dergelijke verwerpingsmogelijkheid is uiteraard een inbreuk op het „système unitaire”: wanneer zo'n verwerpingsverklaring wordt afgelegd, hebben echtgenoten verschillende nationaliteiten.

Maar ook de door Zilverentant genoemde landen, waar zo'n verwerpingsmogelijkheid niet bestaat (in Europa: Italië, Liechtenstein, Monaco, San Marino en Zwitserland) kennen geen strict „système unitaire”. In die landen is het namelijk niet zo, dat een burgeres van dat land haar nationaliteit automatisch verliest, wanneer zij met een buitenlander trouwt. Een met een buitenlander gehuwde Italiaanse vrouw verliest haar Italiaanse nationaliteit slechts, wanneer zij daarvan uitdrukkelijk afstand doet. Ook een Liechtensteinse verliest haar nationaliteit niet door huwelijk met een vreemdeling. Een San Marinese vrouw verliest haar staatsburgerschap van San Marino slechts als zij de nationaliteit van haar buitenlandse echtgenoot verwerft. En een Zwitserse vrouw kan verlies van haar Zwitserse nationaliteit voorkomen, door voor of tijdens de huwelijksluiting te verklaren Zwitserse te willen blijven. Al deze landen maken dus uitzonderingen op het „système unitaire”. Wel is het natuurlijk zo, dat in de wetten van deze landen nog sterke rudimenten van het „système unitaire” aanwezig zijn. In het licht van de internationale tendensen in het nationaliteitsrecht verwacht ik evenwel, dat deze rudimenten in de toekomst zullen verdwijnen.

Zilverentant wijst er op, dat de door mij aangevallen regeling van art. 16 Voorontwerp Wet Nederlanderschap (verkrijging van het Nederlanderschap door huwelijk) in het nu bij de Tweede Kamer ingediende ontwerp van wet niet meer voorkomt. Art. 8 lid 2 Ontwerp geeft de buitenlandse echtgenoot een mogelijkheid tot naturalisatie mits het huwelijk ten minste drie jaar heeft geduurd. Over dit voorstel heb ik in het Nederlands Juristenblad van 28 november 1981 enkele opmerkingen gemaakt.⁴ Eén van deze opmerkingen wil ik hier herhalen.

Door de eis te stellen, dat het huwelijk ten minste drie jaar moet hebben geduurd, wil men internationale schijnhuwelijken voorkomen. De huidige optieregeling van art. 8 Wet Nederlanderschap wordt tegenwoordig immers vaak misbruikt om b.v. Thaise meisjes de gelegenheid te geven om in Amsterdam bepaalde beroepen uit te oefenen: via een schijnhuwelijk met een Nederlandse man wordt zo'n meisje Nederlandse en moet dan in beginsel tot Nederland worden toegelaten.

De in het wetsontwerp voorgestelde regeling lost het probleem van internationale schijnhuwelijken echter niet in zijn geheel op. De voorgestelde regeling maakt de verkrijging van het Nederlanderschap door een huwelijk te sluiten moeilijker, maar verschuift daardoor het zwaartepunt van het probleem van de schijnhuwelijken naar het vreemdelingenrecht. Indien een Nederlander een buitenlander huwt, zal immers op één of andere wijze moeten worden gegarandeerd, dat de echtgenoten kunnen samenwonen. Traditioneel is deze mogelijkheid ingeval van een huwelijk van een Nederlander met een buitenlandse vrouw dusdanig verzekerd, dat de buitenlandse vrouw voor de Nederlandse nationaliteit kan opteren en na de uitgebrachte optie als Nederlandse het recht heeft evenals haar Nederlandse echtgenoot in Nederland te wonen.

Deze garantie komt te vervallen, wanneer het onderhavige wetsontwerp in de huidige versie wet wordt. De buiten-

landse echtgenote van een Nederlander komt dan in dezelfde positie te verkeren, waarin nu al de buitenlandse echtgenoot van een Nederlandse vrouw verkeert: op grond van het vreemdelingenrecht moet hem verblijf in Nederland zijn toegestaan. Dit recht heeft hij bepaald niet onder alle omstandigheden. Volgens art. 47 Vreemdelingenbesluit heeft de buitenlandse echtgenoot van een Nederlandse het recht voor onbepaalde tijd in Nederland te verblijven, indien hij reeds ten minste één jaar als zodanig in Nederland woonachtig is terwijl hij in het bezit van een verblijfsvergunning is of op het ogenblik van het huwelijk al een vestigingsvergunning had. Indien de buitenlandse echtgenoot een verblijfsvergunning wordt geweigerd, zal hij enkel door zijn huwelijk dus geen verblijfstitel ontvangen. Wel speelt het feit dat een vreemdeling gehuwd is met een Nederlander een belangrijke rol bij de vraag, of een verblijfsvergunning voor ons land wordt gegeven. In dit verband wil ik J.W. Rekers, Gids Vreemdelingenrecht⁵ aan het woord laten:

„Sedert begin 1976 geldt als beleidslijn dat vreemdelingen die gehuwd zijn met een Nederlander als regel voor verblijfsaanvaarding in aanmerking komen. Uiteraard geldt dit niet wanneer aannemelijk is dat het huwelijk is gesloten met het kennelijke doel om langs die weg een basis te scheppen voor duurzaam verblijf in Nederland. Het beleid is er dan ook op gericht om in beginsel geen vergunning tot verblijf te verlenen, wanneer het huwelijk is aangegaan op een tijdstip waarop het de betrokken vreemdeling bekend was dat tegen zijn duurzaam verblijf in Nederland bezwaren bestaan. Van de regel dat vreemdelingen, die gehuwd zijn met een Nederlander als regel voor duurzaam verblijf hier te lande in aanmerking komen, zijn uitgezonderd die vreemdelingen, die veroordeeld zijn wegens een ernstig misdrijf, zoals een geweldsdelict, zedenmisdrijf of handel in verdovende middelen, dan wel die vreemdelingen die bij herhaling wegens misdrijf zijn veroordeeld. Uiteraard zal elk geval op zijn eigen merites worden beoordeeld. Daarbij spelen allerlei factoren een rol, onder meer of en in hoeverre het voor de Nederlandse vrouw bezwaarlijk geacht mag worden haar echtgenoot naar het buitenland te volgen en voorts of zij ook in dat land zal worden toegelaten.”

Uit dit citaat moge zijn duidelijk geworden, dat het voor een met een Nederlandse vrouw gehuwde buitenlander bepaald niet steeds mogelijk zal zijn in Nederland met zijn echtgenote samen te leven. Door het optierecht van art. 8 van de huidige Wet op het Nederlanderschap is de situatie voor een met een Nederlander gehuwde buitenlandse vrouw nu nog anders; na ongewijzigd inwerkingtreden van het nu ingediende wetsontwerp, zal het ook voor haar onzeker worden, of zij in Nederland met haar man kan leven.

Men kan zich afvragen, of dit zo'n wenselijke ontwikkeling is. Enerzijds is het begrijpelijk, dat men ook m.b.t. buitenlandse echtgenoten van Nederlanders een verblijfsvergunning eist om te voorkomen dat door een huwelijk met een Nederlander te sluiten de vreemdelingenwet wordt ontduken. Anderzijds kan men zich echter afvragen, of het niet toelaten tot Nederland van een met een Nederlands burger gehuwd buitenlander wel te rijmen is met b.v. art. 23 lid 2 van het Internationale Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (New York, 19 december 1966): „Het recht van mannen en vrouwen van huwbare leeftijd een huwelijk aan te gaan en een gezin te stichten wordt erkend.” Dit recht een huwelijk te sluiten heeft m.i. niet slechts betrekking op de formele huwelijksceremonie, maar impliceert met name ook het recht samen te leven, daar samenleven de essentie van een huwelijk is. Echtgenoten moeten de mogelijkheid hebben ergens ter wereld te kunnen samenleven.

Of, en — zo ja — in hoeverre de Vreemdelingenwet mag worden toegepast op echtgenoten van Nederlandse burgers is een vraag die onder ogen moet worden gezien, indien het onderhavige wetsontwerp wordt ingevoerd zonder dat daarin een optierecht op het Nederlanderschap voor echt-

genoten van Nederlanders is verwerkt. Het is op zijn minst op zijn plaats, dat dan een verblijfsrecht van de buitenlandse echtgenoot in Nederland in beginsel in de Vreemdelingenwetgeving wordt gegarandeerd. In de Vreemdelingenwet of het Vreemdelingenbesluit zou moeten worden aangegeven, dat hij in beginsel recht op een verblijfsvergunning heeft. Indien men op dit recht uitzonderingen wil maken, dienen deze uitzonderingen uitdrukkelijk te worden aangegeven.

Zilverentant staat tenslotte stil bij mijn kritiek op art. 3 Voorontwerp (= art. 3 lid 1 Ontwerp). Ik heb dit artikel, dat het Nederlanderschap toekent aan kinderen waarvan vader of moeder Nederlander zijn, bestreden vanwege het feit, dat deze bepaling het aantal gevallen van bipatridie te sterk doet toenemen. Ik heb daarom voorgesteld een regeling, zoals b.v. de volgende, te creëren:

„Als beide ouders de Nederlandse nationaliteit bezitten, verwerven hun kinderen het Nederlanderschap, waar ze ook worden geboren. Als slechts één ouder Nederlander is, verwerft het kind de Nederlandse nationaliteit, indien het in Nederland het levenslicht aanschouwt. Bij geboorte in het buitenland verwerft het kind slechts het Nederlandse staatsburgerschap, indien het anders staatloos zou zijn of indien één der ouders een dienstverband met Nederland heeft.”

Zilverentant moet mijn voorstel verkeerd hebben begrepen, nu hij stelt dat dit in strijd met het beginsel van gelijkheid van man en vrouw zou zijn. Ik stel niet voor slechts het Nederlanderschap te onthouden aan een in het buitenland geboren kind, waarvan de moeder Nederlandse is en de vader vreemdeling (tenzij het anders staatloos zou zijn). Ook een in het buitenland geboren kind van een Nederlandse vader en een niet-Nederlandse moeder wil ik het Nederlanderschap onthouden, tenzij het kind anders apatride zou zijn. Mijn voorstel is derhalve absoluut in overeenstemming met het beginsel van gelijkheid van man en vrouw.

Ik ben tot mijn suggestie gekomen gezien de voorgestelde goedkeuring van het op 6 mei 1963 te Straatsburg gesloten Verdrag tot beperking van meervoudige nationaliteit,⁶ omdat ik het vreemd vind om enerzijds dit verdrag te ratificeren en anderzijds door het voorgestelde art. 3 het aantal gevallen van meervoudige nationaliteit te laten toenemen. Mijn alternatief voor art. 3 voldoet aan het beginsel van gelijkheid van man en vrouw en is m.i. beter in overeenstemming met het Verdrag van Straatsburg dan de door de regering voorgestelde regeling.

Aan het hierboven gestelde wil ik wel heel nadrukkelijk een „maar . . .” toevoegen. In de toelichting op het wetsvoorstel om het Verdrag van Straatsburg goed te keuren, stelt de regering „... beperking van meervoudige nationaliteit (dient) te worden nagestreefd en de totstandkoming van . . . internationale regelingen verdient dan ook te worden toegejuicht.”⁷

Maar . . . is het wel zo wenselijk om bipatridie te bestrijden? Het zou absoluut te ver gaan om deze vraag in het kader van dit naschrift uitvoerig te bespreken. De bespreking van die vraag is een aparte publicatie waard.

Wel wil ik op deze plaats stellen, dat het m.i. wenselijk is dat de Tweede Kamer zich uitdrukkelijk over deze vraag buigt. In de literatuur zijn — vooral door Jessurun d'Oliveira⁸ — diverse agumenten *tegen* de bestrijding van bipatridie naar voren gebracht, terwijl ook — o.a. door mij⁹ — verschillende argumenten *voor* bestrijding van de meervoudige nationaliteit zijn aangevoerd. Deze argumenten pro en contra moeten bij de bespreking van het ratificatievoorstel worden afgewogen. Indien het parlement dan mocht besluiten het Verdrag van Straatsburg niet te ratificeren, kan ik mij met het

voorgestelde art. 3 geheel verenigen. Consequentie van niet-ratificeren is echter wel, dat moet worden bekeken, of bepaalde bipatridie bestrijdende artikelen uit het Ontwerp Wet Nederlanderschap (b.v. art. 9, lid 1 sub b) dan niet moeten worden gewijzigd. Besluit ons parlement echter het Verdrag van Straatsburg goed te keuren, dan valt er m.i. veel voor te zeggen om art. 3 niet in de nu door de regering voorgestelde versie op te nemen, doch een bipatridie zo veel mogelijk mijdend alternatief te aanvaarden.

Mr. Gerard-René de Groot

Voetnoten:

¹ Walter Schütz, *Geschichte der Staatsangehörigkeit*, in: *Gedenkschrift für Stelio Seferiades*, Athene 1960.

² Bernard Dutoit, *La nationalité de la femme mariée*, Volume 1: Europe, Genève 1973, 5-12.

³ Deze gegevens over het recht van Afghanistan ontleen ik aan het kolommenoverzicht uit band 2 van de door Vuga uitgegeven losbladige editie „Nationaliteitswetgeving” onder redactie van C.J. Brinkman, F.Th. Zilverentant en A. Arnold.

⁴ G.R. de Groot, *Er komt een nieuwe Wet op het Nederlanderschap*, NJB 1981, 1117-1126.

⁵ Losbladige uitgave van Kluwer, Deel I, nr. C II, 54b (p. 86).

⁶ Wetsontwerp 16 946 (R 1180).

⁷ Memorie van Toelichting op wetsontwerp 16 946, p. 5.

⁸ NJB 1977, 589-598.

⁹ Vgl. *Burgerzaken* 1981, 97.